

OLLAKO VAI EIKÖ OLLA?

Pääkirjoitus

Janus

Sosiaalipoliittinen yhdistys järjesti keväällä paneelin akateemisen sosiaalipolitiikan tilasta ja tulevaisuudesta, jossa panelisteina oli joukko sosiaalipolitiikan/yhteiskuntapolitiikan oppiaineiden tuolinhaltijoita. Paneeli on järjestyksessä toinen, edellinen pidettiin kuusi vuotta sitten, jolloin keskustelijoina olivat pitkälti samat henkilöt. Puheenvuorot julkaistiin Januksen numerossa 3/2006. Keväällä pidetyn paneelin puheenvuorot löytyvät tästä numerosta.

Panelistien puheenvuoroista päällimmäiseksi tunteeksi runsaslukuisen yleisön enemmistölle jäi pessimismi. Tähänkö olemme ajautuneet, rappion partaalla tuhoon tuomituiksi? Tuolinhaltijoiden näkemykset akateemisen sosiaalipolitiikan nykyisestä tilasta olivat ristiriitaisen lohduttomia, vain harva panelisteista näki valoa tunnelin päässä. Helsingin yliopiston silloinen professori nykyinen emeritusprofessori J.P. Roos pukee tilanteen seuraavasti: sosiaalipolitiikan identiteetti on vakavasti uhattuna.

Yliopistomaailman rakenteelliset uudistukset ovat koskeneet monella tavoin akateemisen sosiaalipolitiikan ympäristöä. Sosiaalipolitiikka esiintyy enää harvassa oppiaineen nimellä. Tämä ei ole niinkään rakenteellisista uudistuksista johtuvaa vaan muiden tekijöiden ja ajatusten seurausta. Monissa yliopistoissa – se mikä oli ennen sosiaalipolitiikka – on nyt yhteiskuntapolitiikkaa. Laitosten yhdistämisten myötä sosiaalipolitiikka on joutunut uudelleen hakemaan paikkaansa. Jyväskylän yliopiston professori Teppo Kröger erittelee puheenvuorossaan onnistuneesti sosiaalipolitiikan suhdetta niin yhteiskuntapolitiikkaan kuin muihinkin sen lähitieteisiin. Myös Tampereen yliopiston professori Anneli Anttonen kuvaa kiinnostavalla tavalla ei ainoastaan viime vuosina vaan hänen koko sosiaalipoliittisen uran aikana tapahtunutta kehitystä oppiaineiden suhteissa.

Yliopistolain koettiin muuttaneen toimintaa entisestään siihen suuntaan, että tutkimukselle jää aiempaa vähemmän aikaa. Panelistien mukaan korkeatasoisinta sosiaalipolitiikan tutkimusta tehdään tänä päivänä sektoritutkimuslaitoksissa. En olisi niinkään huolissani siitä, missä korkeatasoisinta sosiaalipoliittista tutkimusta tehdään. Ennen kaikkea katseet tulisi kohdistaa siihen, mikä on akateemisen sosiaalipolitiikan ydin. Ytimen ja sille rakentuvan identiteetin pohjalta määräytyvät paitsi tutkimustoiminnan sisältö ja edellytykset myös se, mitä sosiaalipolitiikan opiskelijoille opetetaan yliopistossa. Tämä puolestaan määrittää sitä, minkälaisin valmiuksin ja minkälaisen identiteetin kanssa uudet sosiaalipoliittikot astuvat yliopistosta työmaailmaan. Yliopiston kolmesta tehtävästä tärkein on opetus ja sitä kautta uusien sukupolvien tuotta-

minen niin tutkimuksen tekijöiksi kuin käytännön työhön asiantuntija-, hallinto- ja suunnittelutehtäviin valtion, kuntien, järjestöjen ja yritystenkin palvelukseen.

Tutkimus on oleellinen osa yliopistojen akateemista sosiaalipolitiikkaa. Professori-
poolien tapaisilla järjestelyillä tulee yliopistoissa luoda mahdollisuuksia tutkimuksen tekemiselle. Järjestelyiden ei tulisi koskea ainoastaan hierarkian ylintä tasoa vaan myös muuta opetushenkilökuntaa. Muutama kuukausi sitten julkaistun valtion sektoritutkimuslaitosten uudistamista koskevan esityksen parhaimpia ulostuloja oli yliopistojen ja sektoritutkimuslaitosten yhteistyön kehittäminen ja tiivistäminen.

Kauempaa katsottuna suomalainen akateeminen sosiaalipolitiikka näyttäytyy varsin elinvoimaiselta. Syyskuussa järjestetyssä eurooppalaisen sosiaalipolitiikkaverkoston (ESPA-net) 10-vuotiskonferenssissa suomalaisen sosiaalipolitiikan edustus oli vahva. Suomalaisia oli paikalla parikymmentä. Vain Isosta-Britanniasta ja Saksasta oli enemmän osallistujia; suhteutettuna väestömäärään Suomi oli todennäköisesti parhainten edustettuna. Akateemisen sosiaalipolitiikan tulevaisuuden kannalta huomionarvoista oli paikalla olleiden suomalaisten jatko-opiskelijoiden suuri määrä. Kansainvälisestä näkökulmasta katsottuna on syytä muistaa se oleellinen seikka, että Suomi on yksi niitä harvoja maita maailmassa, jossa opetetaan sosiaalipolitiikkaa omana oppiaineenaan eikä osana esimerkiksi valtio-oppia tai sosiologiaa. Tämän tosiasian luulisi antavan identiteetille vankan pohjan.

Jyväskylässä lokakuussa järjestetyt Sosiaalipolitiikan päivät osoittavat myös osaltaan suomalaisen sosiaalipolitiikan olevan vielä voimissaan. Kehä kolmosen ulkopuolelle kokoontui 300 sosiaalipolitiikan toimijaa. Ohjelma oli korkeatasoinen, työryhmiin oli ylitarjontaa ja tulevaisuuden kannalta jälleen oleellista oli suuri perus- ja jatko-opiskelijaosanottajien määrä.

Sosiaalipoliittinen yhdistys koettaa sadan vuoden kokemuksellaan ylläpitämään keskustelua suomalaisen akateemisen sosiaalipolitiikan tilasta ja tulevaisuudesta järjestämällä muun muassa paneelin kaltaisia tilaisuuksia. Yhdistyksen sääntömääräisenä tarkoituksena on myötävaikuttaa sosiaalipolitiikan kehittämiseen tieteen ja tutkimuksen alana. Jossain määrin tuntuu tietenkin absurdilta, että satavuotiaassa yhdistyksessä joudutaan käymään uudelleen ja uudelleen keskustelua oppiaineen ytimeistä ja identiteetistä. Vastauksia tähän absurdiuteen voi etsiä Risto Eräsaareen mainiosta puheenvuorosta.

Sosiaalipolitiikka on ajatonta. Kuten Anneli Anttonen ja Jorma Sipilä ovat todenneet: Sosiaalipolitiikkaa on aina ollut ja tulee aina olemaan. Sosiaalipolitiikka on kaikkialla, sitä ei voi paeta. Aivan kuten Teppo Kröger puheenvuorossaan kirjoittaa akateeminen sosiaalipolitiikka ei ole sidottu pohjoismaisen hyvinvointivaltion olemassaoloon. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion kultakauden jääminen taakse ei tarkoita laskukautta yliopistolliselle sosiaalipolitiikalle – vaan ehkä jopa päinvastoin. Suurin osa tunnetuimmista sosiaalipolitiikan tutkijoista tulee Pohjoismaiden ulkopuolelta.

Juho Saari totesi hiljattain Helsingin Sanomien kirjoituksessa, että hyvinvointivaltion kriisipuheella on itseään ruokkiva vaikutus. Myös akateemisen sosiaalipolitiikan kriisipuheen kohdalla voi tapahtua samoin. Sosiaalipolitiikan pitää kirjoittaa ripeästi oma huoneentaulunsa. Tähän voi kiinnittää katseensa silloin, kun ympäristö ympärillä muuttuu ja ajatus ytimeästä hämärtyy. Kipu on hyvä tehdä aikansa, mutta aika aikaansa kutakin. Muuten saamme päivitellä sosiaalipolitiikan kohtaloa sen haudan ääressä. Kuten J.P. Roos toteaa: Sosiaalipolitiikan merkitys riippuu meistä!

Susan Kuivalainen

*Sosiaalipoliittisen yhdistyksen puheenjohtaja
susan.kuivalainen@thl.fi*